

การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

อลิษา สิบสิงห์^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาสภาพและปัญหา ซึ่งได้ข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามไปยังประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น แบบสอบถามสภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน และแบบสอบถามปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ และปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา 2. ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และศึกษานิเทศก์ชำนาญการและชำนาญการพิเศษที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรอย่างน้อย 10 ปี ซึ่งผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นคำถามประกอบการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆภายในมีการปฏิบัติร้อยละ 100 สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น 2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่พบมากที่สุด ได้แก่ ครูมีจำนวนไม่ครบตามเกณฑ์ของจำนวนนักเรียน จัดการเรียนรู้ไม่ตรงวิชาเอกและมีภาระงานนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้อีก และ 3. แนวทางแก้ไขการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจากปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการวิเคราะห์หลักสูตรให้กับครูทุกคน

คำสำคัญ : การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา e-mail: alisa7574@gmail.com

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: alisa7574@gmail.com

THE STUDY OF CURRICULUM MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

Alisa Suebsing^{1*}

Abstract

This research aimed to study problems and solution guidelines of curriculum management of schools under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. The procedure was divided into two steps: 1. studying conditions and problems by using the questionnaire to collect the data from 103 school directors and the data were analyzed by percentage and the content analysis, and 2. studying solution guidelines by interviewing 10 deputy directors of Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1, professional level educational supervisors and senior professional level educational supervisors who had experiences of curriculum management at least 10 years by purposive sampling. The tool was a questionnaire. The data were analyzed by the content analysis.

The findings revealed that : 1. The highest level of performance of curriculum management was setting vision, mission, goals, planning, promoting and promoting learning activities to improve learners, the management of internal factors and environment, the lowest level of performance of curriculum management was studying needs of learners, communities or local, 2. the highest level of problems of curriculum management showed that there were not enough teachers comparing to the amount of students, the teachers did not teach the subjects related to their fields, and they had to do a lot of burden, and 3. the solution guideline of curriculum management was the use of distance learning via satellite system and organizing workshops on curriculum emphasizing the curriculum analysis for all teachers.

Keywords : CURRICULUM MANAGEMENT

---

¹ *Master of Education in Educational Administration, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, e-mail: alisa7574@gmail.com*

* Corresponding author, email: alisa7574@gmail.com

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพ เป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพ เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและทัดเทียมอารยประเทศ ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาของชาติ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด และเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาทุกระดับ คือ หลักสูตร ซึ่ง นพแก้ว ณ พัทลุง (2550, หน้า 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือ สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆและทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด อาจเป็นเอกสารหรือกิจกรรม หรือทั้งสองอย่างก็ได้

โรงเรียนจึงต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมตามรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ ใช้หลักสูตรฯ ดังนี้ ปีการศึกษา 2552 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน และโรงเรียนทั่วไป ให้ใช้หลักสูตรฯ ดังนี้ ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2554 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 9)

เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้ดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 ซึ่งใช้ครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2555 และมีผลสัมฤทธิ์โดยรวมลดลงทุกปีการศึกษา ซึ่งได้แก่ รายวิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2554 เท่ากับ 49.51 ปีการศึกษา 2555 เท่ากับ 44.01 และ ปีการศึกษา 2556 เท่ากับ 43.62 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2554 เท่ากับ 51.08 ปีการศึกษา 2555 เท่ากับ 42.57 และปีการศึกษา 2556 เท่ากับ 37.14 ภาษาต่างประเทศ ปีการศึกษา 2554 เท่ากับ 37.12 ปีการศึกษา 2555 เท่ากับ 34.03 และปีการศึกษา 2556 เท่ากับ 31.42 และ วิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2554 เท่ากับ 40.45 ปีการศึกษา 2555 เท่ากับ 36.09 และปีการศึกษา 2556 เท่ากับ 36.30

การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นงานสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีรอบภารกิจ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1. การเตรียมความพร้อม 2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3. การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร 4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร 5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6. การสรุปผล การดำเนินงาน และ 7. การปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้การบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสามารถวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 7)

เนื่องจากโรงเรียนได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรับใช้ในสถานศึกษาหลายปีแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงสภาพการปฏิบัติในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรว่ามีส่วนบกพร่องที่ควรแก่การปรับปรุงหรือไม่ และเพื่อให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ จึงมีการติดตามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยได้นำแนวคิดด้านการบริหารหลักสูตรมาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ ผลการดำเนินงานจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรในประเด็น ที่สำคัญต่างๆอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ดังนั้น การวิจัย

ครั้งนี้ จึงมีความประสงค์จะทำการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งคาดว่า ข้อค้นพบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและหน่วยงาน ต้นสังกัด ในการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. ศึกษาแนวทางแก้ไขการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทำการรวบรวมและทบทวนข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติ. ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด และการสร้าง แบบสอบถาม

2. กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปของ ตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปของ ตาราง ประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 นำข้อมูลที่เป็นปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามมาใช้วิธีวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายโดยดูว่าสิ่งที่ผู้ตอบในแบบสอบถามนั้นตอบ ว่าเป็นปัญหามากที่สุด แล้วนำมาเรียงลำดับความถี่

เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการและคำถามประกอบการ สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาราชการแทนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 103 คน และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และศึกษานิเทศก์ชำนาญการและชำนาญการพิเศษที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารหลักสูตรมาอย่างน้อย 10 ปี ซึ่งผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ปฏิบัติกันมากที่สุด ได้แก่ การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดปัจจัยและ

สภาพแวดล้อมต่างๆภายใน การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อผู้ปกครอง มีการปฏิบัติร้อยละ 100 สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ปฏิบัติกันน้อยที่สุด ได้แก่ การศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีการปฏิบัติร้อยละ 82.52

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่พบมากที่สุด ได้แก่ 1. ครูมีจำนวนไม่ครบตามเกณฑ์ของจำนวนนักเรียน จัดการเรียนรู้นี้ไม่ตรงวิชาเอกและมีภาระงานนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้นัก 2. ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ในการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนและครูขาดการวางแผนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 3. คณะกรรมการประเมินผลการบริหารหลักสูตรโรงเรียนไม่มีการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน 4. ครูขาดการวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตรและมักยึดติดกับการสอนแบบเดิม 5. ผู้บริหารไม่มีการนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ จากฝ่ายต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตร

3. แนวทางแก้ไขการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจากปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ 1. ครูมีจำนวนไม่ครบตามเกณฑ์ของจำนวนนักเรียน สอนไม่ตรงวิชาเอกและมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมาก มีแนวทางแก้ไข คือ ใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการวิเคราะห์หลักสูตรให้กับครูทุกคน 2. ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ในการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนและครูไม่วางแผนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทางแก้ไข คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนการดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิคการสอนและกระบวนการคิด 3. คณะกรรมการประเมินผลการบริหารหลักสูตรโรงเรียนไม่มีการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน มีแนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการประเมินผลการบริหารหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการสรุปและรายงานผลการบริหารหลักสูตร 4. ครูขาดการวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตรและมักยึดติดกับการสอนแบบเดิม มีแนวทางแก้ไข คือ สร้างความตระหนักให้กับครูทุกคนในการจัดการเรียนรู้ จะต้องยึดมาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละสาระโดยเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อการแก้ปัญหาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 5. โรงเรียนไม่มีการนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ จากฝ่ายต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตร มีแนวทางแก้ไข คือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจะต้องให้ผู้อำนวยการโรงเรียนนำข้อมูลและปัญหาพื้นฐานที่ได้จากการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรไปพัฒนาและปรับปรุงในกระบวนการบริหารหลักสูตร

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่าโดยภาพรวมส่วนใหญ่จะมีการบริหารหลักสูตรทุกขั้นตอนปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของธนศักดิ์ เปาริก (2550, หน้า 49-50) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษได้แก่เรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดำเนินการกำกับ ดูแลสถานศึกษาในสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 และใช้ครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2554 จึงทำให้ผู้บริหารต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละขั้นตอนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน พบว่า ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรและการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ การทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2545, หน้า 24-27) ที่กล่าวไว้ว่า ขั้นเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่ายหรือโรงเรียนแกนนำที่เข้าร่วมโครงการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2552 จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำคำอธิบายรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธงชัย ช่อพฤกษา (2548, หน้า 103-104) ที่กล่าวไว้ว่าสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจะต้องจัดทำแนวปฏิบัติและดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วางแผนบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 24-29) ที่กล่าวไว้ว่าสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนนำไปใช้ควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ก่อนนำไปใช้จะต้องวางแผนในการดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมาย

ขั้นที่ 4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อผู้ปกครองนักเรียนเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน จัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทำความเข้าใจในเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนและจัดทำกำหนดการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมนึก ธาตุทอง (2548, หน้า 275) ที่กล่าวไว้ว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยสถานศึกษาปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรตามที่ขั้นที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขั้นตอนนี้คือการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่วางไว้

ขั้นที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา นำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและประเมินผลการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2545, หน้า 25-27) ที่กล่าวไว้ว่าขั้นตอนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ว่าเป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในเรื่องของการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนที่จะต้องรวบรวม วิเคราะห์ สรุปและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ขั้นที่ 6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการรายงานผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา นำผลการนิเทศไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมนึก ธาตุทอง (2548, หน้า 276) กล่าวว่าไว้ว่าภารกิจการสรุปผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน นำมาวิเคราะห์สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสรุปผลและการดำเนินของสถานศึกษาที่จะต้องรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ

ขั้นที่ 7 การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับปรุง พัฒนาด้านการวัดและประเมินผล ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านโครงสร้างเวลา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง นำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับปรุง พัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ พันธกิจและเป้าหมาย ด้านสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและด้านวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2545, หน้า 27) กล่าวว่าไว้ว่าสถานศึกษาจะต้องนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่างๆมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารหลักสูตรและดำเนินการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนการปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาว่าจะต้องนำข้อมูลและปัญหาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาในปีต่อไป

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกเป็นรายด้านดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ขั้นที่ 2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นที่ 6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และขั้นที่ 7 การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จากปัญหาดังกล่าวของการบริหารหลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของยูเนสโก (UNESCO) ปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ ออสเตรเลีย บังกลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และศรีลังกา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการขาดการประสานงานที่ีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่างๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครู นอกจากนั้นหลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ ประการสุดท้าย คือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ 1. ครูมีจำนวนไม่ครบตามเกณฑ์ของจำนวนนักเรียน สอนไม่ตรงวิชาเอกและมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมาก แนวทางแก้ไข คือ ใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้น การวิเคราะห์หลักสูตรให้กับครูทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับสุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 224-225) ได้กล่าวว่า ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และจริงจัง เริ่มตั้งแต่การอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอย่างเข้มข้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ต่อไป 2. ผู้บริหาร

สถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ในการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนและครูไม่วางแผนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางแก้ไข คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนการดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิคการสอนและกระบวนการคิด ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ธาตุทอง (2548, หน้า 274) ได้กล่าวว่าการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้บริหารทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนดำเนินการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นบุคลากรทุกคนจะต้องเข้าใจและร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. คณะกรรมการประเมินผลการบริหารหลักสูตรโรงเรียนไม่มีการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน แนวทางแก้ไข คือ ผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการประเมินผลการบริหารหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการสรุปและรายงานผลการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ธาตุทอง (2548, หน้า 276) ได้กล่าวว่าการศึกษาสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน โดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานนำมาวิเคราะห์ สรุป และรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนในการสรุปและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 4. ครูไม่คอยวางแผนเตรียมการใช้หลักสูตรและมักยึดติดกับการสอนแบบเดิม แนวทางแก้ไข คือ สร้างความตระหนักให้กับครูทุกคนในการจัดการเรียนรู้จะต้องยึดมาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละสาระโดยเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อการแก้ปัญหาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับสุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 224-225) ได้กล่าวว่าจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะได้ศึกษาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจหลักสูตรที่จะนำไปใช้ให้มีความเข้าใจตรงกันเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทำนองเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูทุกคนจะต้องมีความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร 5. ผู้บริหารไม่มีการนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะ จากฝ่ายต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตร แนวทางแก้ไข คือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจะต้องให้ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลและปัญหาพื้นฐานที่ได้จากการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรไปพัฒนาและปรับปรุงในกระบวนการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ธาตุทอง (2548, หน้า 276) ได้กล่าวว่าจะต้องนำผลการติดตามและรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนการปรับปรุง พัฒนาผลการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรนำไปศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

1.2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในการบริหารหลักสูตรในแต่ละชั้นและนำแนวทางการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดแนวทางการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนที่จัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับโรงเรียนที่มีปัญหาการบริหารหลักสูตรแล้วนำแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้แก้ไข

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ดร. กิรติ ศรีวิเชียร อาจารย์ที่ปรึกษา ว่าที่ร้อยตรี ดร. จิรวัดน์ นาคพนม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.นริศนันท์ เดชสุระ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.วิโรจน์ ผลแย้ม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้า และการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ต้นจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างตลอดจนภาษาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ทั้งในสถาบันการศึกษาและในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธงชัย ช่อพฤกษา. (2548). การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธนศักดิ์ เปาริก. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2550). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. สงขลา : เทมการพิมพ์.
- สมนึก ธาตุทอง. (2548). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). การวิจัยทางการบริหารทางการศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์เจริญผล.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์.